

UNIT ---3 --FUNDAMENTALS AND TECNIQUES OF COUNSELING

□ **3.1 COUNSELING** समुपदेशन

□ **3.2 EFFECTIVE COUNSELING** प्रभावी समुपदेशन

□ **3.3 COUSELING THERAPIES** समुपदेशन थेरपी

COUNSELING---

MEANING---

Counseling is the process of enabling the individuals to know himself and his present and possible future situations .

समुपदेशन म्हणजे एखाद्याला स्वतः ला आणि त्याच्या सध्याच्या आणि संभाव्य भविष्यातील परिस्थिती जाणून घेण्याची क्षमता.

DEFINITIONS

1. AMERICAN COUNSELING ASSOCIATION

“ counseling is the professional relationship that empowers diverse individuals ,families and group to accomplish mental health ,wellness and career goals

समुपदेशन हे एक व्यावसायिक संबंध आहे जे मानसिक आरोग्य, निरोगीपणा आणि करिअरची उद्दीष्टे साध्य करण्यासाठी विविध व्यक्ती, कुटुंब आणि गट यांना सामर्थ्य देते.

2.ROBINSON –

“The term counseling covers all types of two person situations in which one person , the client is help to adjust more effectively to himself and his environment ”

“समुपदेशनात सर्व प्रकारच्या दोन व्यक्तींच्या परिस्थितींचा समावेश आहे ज्यामध्ये एक व्यक्ती, क्लायंट स्वतः आणि त्याच्या वातावरणाशी अधिक प्रभावीपणे जुळवून घेण्यात मदत करतो”

3.ERICSON –

“ A counselling is the person to person relationship in which one individual with problems and needs turn to another person for assistance ”

“समुपदेशन म्हणजे व्यक्तीशी संबंध असणारी व्यक्ती ज्यात समस्याग्रस्त असलेल्या एखाद्या व्यक्तीस मदतीसाठी दुसऱ्या व्यक्तीकडे वळवले जाते”

4.WILLIAM –

“ counseling is the process of sharing not only behavior but experience ,the creation of relationship of such a trust and confidence that the defensive wall we erect around ourselves are dismantled stone by stone ”

“समुपदेशन म्हणजे केवळ वर्तनच नव्हे तर अनुभव सामायिक करणे, अशा विश्वासाने आणि आत्मविश्वासाचे नाते निर्माण करणे की आपण स्वतःभोवती उभारलेली बचावात्मक भिंत दगडांनी नष्ट केली जाते”

5. SHOSTORM AND BRAMMER ---

“ counselling is a purposeful reciprocal relationship between two people in which one I, a trained person helps the other to change himself or his environment ”

“समुपदेशन म्हणजे दोन लोकांमधील उद्देशपूर्ण परस्पर संबंध आहे ज्यात मी, एक प्रशिक्षित व्यक्ती दुसऱ्याला स्वतःला किंवा वातावरण बदलण्यास मदत करतो”

6. RUTH ---

“ Counselling is a face to face relationship in which growth take place in the counsellor as well as counselee ”

“समुपदेशन एक समोरासमोर असलेले नाते आहे ज्यात सल्लागार तसेच सल्लागारामध्ये वाढ होते.’ ’

NEED OF COUNSELING

- To help in the total development of the student
- विद्यार्थ्यांच्या एकूण विकासात मदत करण्यासाठी
- To help the proper choices of courses
- अभ्यासक्रमांच्या योग्य निवडीस मदत करणे
- To help the student for vocational development
- विद्यार्थ्यांना व्यावसायिक विकासासाठी मदत करणे
- To help the readiness for choices and challenges to face new challenges
- निवडी आणि नवीन आव्हानांना सामोरे जाण्यासाठी आव्हानांची तयारी करण्यास मदत करणे

- To motivate the youth for self employment
- तरुणांना स्वयंरोजगारासाठी प्रेरित करणे
- To help the students in the wastage and stagnation
- विद्यार्थ्यांचा अपव्यय आणि स्थिर होण्यास मदत करणे
- To identify and help the students in need of special help
- विशेष मदतीची गरज असलेल्या विद्यार्थ्यांना ओळखणे आणि त्यांची मदत करणे
- To help the students ,when they are confuse
- विद्यार्थ्यांना मदत करण्यासाठी जेव्हा ते गोंधळात पडतात

- to help in the talking problems arising out of students population explosion
- विद्यार्थ्यांच्या लोकसंख्येच्या स्फोटांमुळे उद्भवणार्या बोलण्यात अडचणी येण्यास मदत करणे
- To make up the deficiencies of home
- घराच्या कमतरता दूर करण्यासाठी
- To ensure the proper utilization of time spent outside the classroom
- वर्गाच्या बाहेर घालवलेल्या वेळेचा योग्य उपयोग सुनिश्चित करणे

COUNSELLING : Characteristics

- It is through a helping relationship between the counselor and the counselee
- It is through the professional conversation and series of problem solving interviews
- A process that leads action on the part of the counselee

Characteristics of counselling

- ❑ It is a voluntary. ती एक ऐच्छिक आहे.
- ❑ Aims to help the client achieve greater life satisfaction. क्लायंटला अधिकाधिक जीवनाचे समाधान मिळविण्यास मदत करते.
- ❑ It is the funded on transference . हे हस्तांतरणवर अनुदानीत आहे.
- ❑ The information shared in counselling session is confidential. समुपदेशन सत्रात सामायिक केलेली माहिती गोपनीय आहे.
- ❑ The counselor respect the client decision. सल्लागार ग्राहकांच्या निर्णयाचा आदर करतात.
- ❑ The counselor is not judgmental. सल्लागार न्यायनिवाडा नसतो.
- ❑ Counselling is on the difficulties of the client. समुपदेशन ग्राहकांच्या अडचणींवर आहे.
- ❑ Counselling is learning situations which results in a behavioral change. समुपदेशन म्हणजे परिस्थिती जाणून घेणे ज्यामुळे वर्तणुकीत बदल होतो.

- ❑ The counselor relationship is confidential. समुपदेशकाचे नातेसंबंध गोपनीय असतात.
- ❑ It is a purposeful learning experience for the counselee. सल्लागारासाठी हा उद्देशपूर्ण शिकण्याचा अनुभव आहे.
- ❑ Counselling process structure around the felt needs of the counselee. समुपदेशनाच्या कार्यक्षम गरजा पूर्ण करणे
- ❑ Based on mutual confidence satisfactory relationship will be established. परस्पर आत्मविश्वासाच्या आधारे समाधानकारक संबंध प्रस्थापित केले जातील.
- ❑ Main emphasis in counselling process is on the counselee is well direction and self acceptance . समुपदेशन प्रक्रियेमध्ये मुख्य भर दिला जातो समुपदेशनाकडे लक्ष देणे तसेच स्व-स्वीकृती.
- ❑ It is only one aspect of guidance. मार्गदर्शनाचा हा एकच पैलू आहे.

- ❑ Involves two individuals. दोन व्यक्तींचा समावेश आहे.
- ❑ Relationship of mutual respect between the two individuals. दोन व्यक्तींमध्ये परस्पर आदर संबंध.
- ❑ The counselor discovers the problems of counselee समुपदेशकास समुपदेशन करण्याच्या समस्या कळतात
- ❑ Helps him to setup the realistic goals and guide him through difficulties and problems. त्याला वास्तववादी उद्दीष्टे निश्चित करण्यात आणि अडचणी व समस्यांमधून मार्गदर्शन करण्यास मदत करते.
- ❑ Helps to acquire independence and develop a sense of responsibility. स्वातंत्र्य मिळविण्यात आणि जबाबदारीची भावना विकसित करण्यास मदत करते.
- ❑ It also helps to explore and fully utilize his potential and actualize himself. हे त्याच्या संभाव्यतेचा पूर्ण शोध घेण्यासाठी आणि त्याचा उपयोग करण्यास आणि स्वतःला वास्तविक करण्यात मदत करते.
- ❑ Help for educational problems and give direction. शैक्षणिक समस्यांसाठी मदत आणि दिशा द्या.

- ❑ Counselling involves to individuals one seeking help and the other, a professionally trained person who can help the first.

समुपदेशन मध्ये एक व्यक्ती मदत घेणारी व्यक्ती आणि इतर, एक व्यावसायिकदृष्ट्या प्रशिक्षित व्यक्ती जो प्रथम मदत करू शकतो.

- ❑ There should be a relationship of mutual respect between the two. The counselor should be friendly and cooperative.

या दोघांमध्ये परस्पर संबंधाचा संबंध असावा. सल्लागार मैत्रीपूर्ण आणि सहकार्याने वागला पाहिजे.

- ❑ The counselor should have trust and confidence in the counselor.

समुपदेशकाचा समुपदेशकावर विश्वास असावा.

- ❑ . The aim of counselling is to help a student from a decision, make a choice, direction or seek a direction.

समुपदेशनाचे उद्दीष्ट एखाद्या निर्णयापासून विद्यार्थ्याला मदत करणे, निवड करणे, दिशा देणे किंवा दिशा शोधणे होय.

- ❑ It is more than advice giving. The progress come to the thinking that a person with a problem and does for himself rather than through solution offered by the counselor.

सल्ला देणे जास्त आहे. समुपदेशकाद्वारे दिले जाणा या निराकरणाऐवजी एखाद्या समस्येने ग्रस्त असलेली व्यक्ती स्वतःसाठीच करतो या विचारात प्रगती होते.

- ❑ Emotional rather than intellectual attitudes are the raw material of the counselling process. बौद्धिक दृष्टिकोन करण्याऐवजी भावनिक म्हणजे समुपदेशन प्रक्रियेचे कच्चे माल.

- ❑ It helps an individual to know himself better, use in confidence encourages his help directedness and provide him with a new vision to grow.

हे एखाद्या व्यक्तीस स्वतः ला अधिक चांगल्या प्रकारे ओळखण्यास मदत करते, आत्मविश्वासाने त्याचा उपयोग त्याच्या मदत दिशानिर्देशास प्रोत्साहित करते आणि त्याला वाढण्यास नवीन दृष्टी प्रदान करते.

- ❑ It helps a counselee to acquire independence and develop sense of responsibility, explore utilize his potentialities. हे एखाद्या समुपदेशकास स्वातंत्र्य मिळवण्यास आणि जबाबदारीची भावना विकसित करण्यास, त्याच्या संभाव्यतेचा शोध घेण्यासाठी मदत करते.

principles of Counselling-----

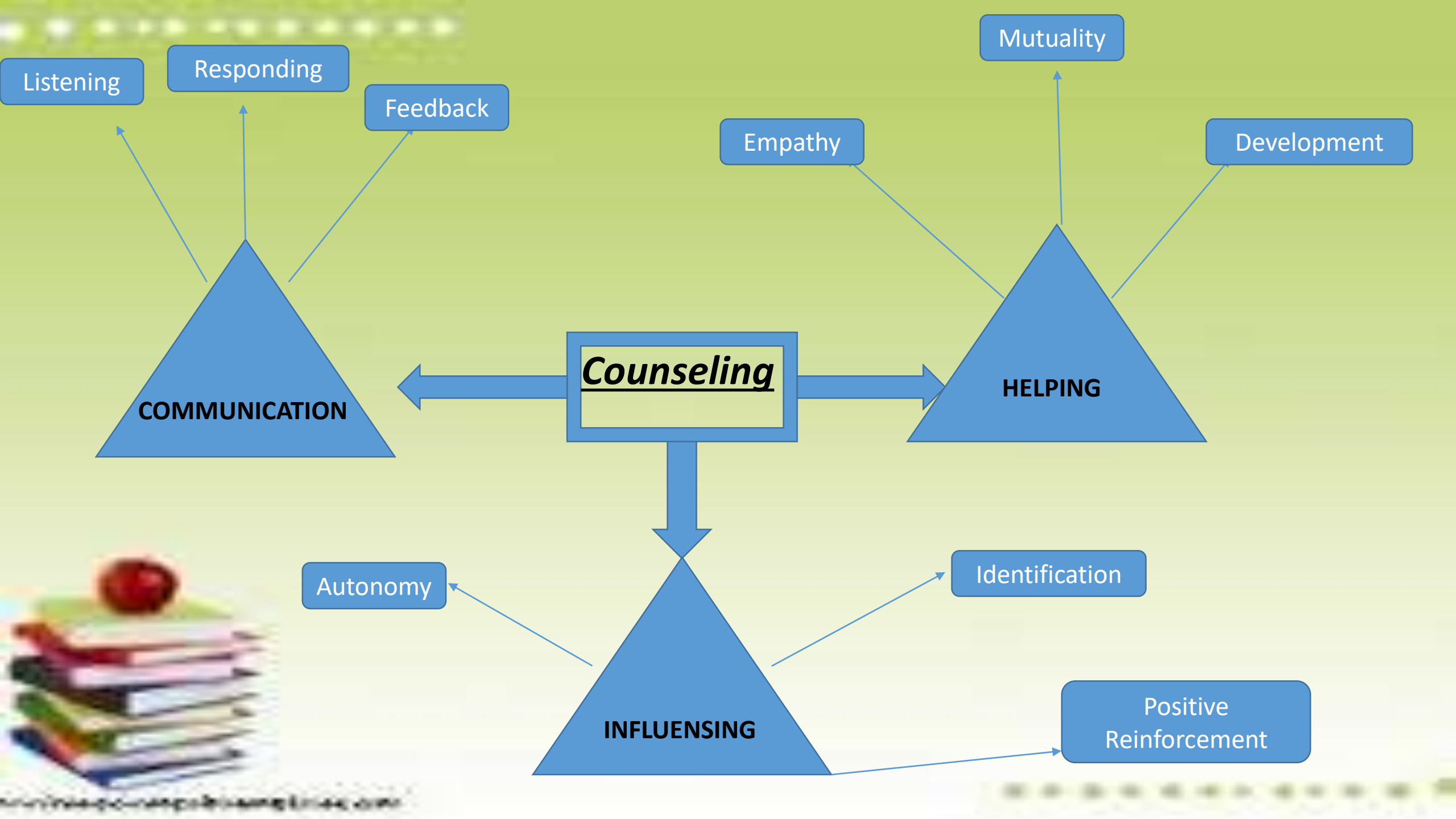
- ❖ principle of acceptance स्वीकृती तत्त्व
- ❖ principle of Permissiveness नम्रता तत्त्व
- ❖ principle of Thinking with the individual व्यक्तीबरोबर विचार करण्याचे सिद्धांत
- ❖ Principle of Learning शिकण्याचे तत्त्व
- ❖ principle of consistency with ideals of democracy लोकशाहीच्या आदर्शांशी सुसंगततेचे सिद्धांत

process of counselling—

1. communication or report building **संप्रेषण किंवा
अहवाल**
2. influencing or exploration of phases **टप्प्याटप्प्याने
प्रभाव किंवा शोध**
3. helping or action planning phase **मदत किंवा कृती
नियोजन चरण**

characteristics of counsellor

- A good listener and good communicator. एक चांगला श्रोता आणि चांगला संवादकर्ता.
- Respectful to other person's feeling and point of view. इतर व्यक्तीच्या भावना आणि दृष्टिकोनाचा आदर करणे.
- Kind caring understanding. दयाळू, काळजी आणि समजूतदारपणा.
- Non –judgmental. न्यायाधीश नसलेले.
- Relaxed and calm. निवांत आणि शांत
- Warm and approachable. (वृत्ती इ.) प्रेमळ आणि सुलभ
- The ability to motivate and inspire the client. क्लायंटला प्रेरणा आणि प्रेरणा देण्याची क्षमता.
- Trustworthy and respectful of the people's confidentiality. विश्वासार्ह आणि लोकांच्या गोपनीयतेबद्दल आदर

Qualities of a Good Counsellor...

G – Good technical knowledge	C – Confidentiality maintenance
O – Obtaining appropriate information from the patient	O – Observant
O – Objectively answering questions	U – Unbiased
D – Demonstrating professionalism	N – Nonjudgmental
	S – Sensitive to the needs of the patient
	E – Empathetic
	L – Listens carefully
	L – Lets the patient make decisions
	O – Open minded
	R – Respects the rights of the patients
-

Characteristics or qualities of counsellor...

❑ *Personal characteristics:*

- ✓ Should be imbued with basic human qualities.
- ✓ Should be a person with cultural values & awareness.
- ✓ Should have a deep interest in helping people.
- ✓ Should patiently listen to others
- ✓ Should be sensitive to other's attitude & reactions
- ✓ Should have a capability for being trusted by others.
- ✓ Should have respect for the personal autonomy of the patients.
- ✓ Should be tolerant of & accept the patient point of view.

Characteristics or qualities of counsellor...

❑ *Interpersonal relationships:*

- ✓ Friendly nature
- ✓ Sympathetic understanding
- ✓ Sincerity
- ✓ Tactfulness
- ✓ Patience
- ✓ Ability to maintain confidentiality
- ✓ Attentive listener
- ✓ Show concern

❑ *Personal adjustment:*

- ✓ Maintain emotional stability
- ✓ Emotionally sound & healthy
- ✓ Able to accept criticism
- ✓ Knowledge of self
- ✓ Patience

❑ *Scholastic potentialities:*

- ✓ Relevant knowledge
- ✓ Motivated & committed
- ✓ Aware of policies, beliefs, misconception & rumors in community
- ✓ Possess common sense
- ✓ Good judgment

Characteristics or qualities of counsellor...

- ❑ ***Health & personal appearance:***
 - ✓ Pleasing voice & appearance
 - ✓ Vitality & endurance
 - ✓ Free from any mannerism
- ❑ ***Leadership skills:***
 - ✓ Ability to stimulate
 - ✓ Reinforce important information
 - ✓ Direct the counselee to ways to solve the problem
- ❑ ***Professional dedication:***
 - ✓ Show enthusiasm
 - ✓ Maintain helping relationship
 - ✓ Have a nice sense of morality
- ❑ ***Philosophy of life:***
 - ✓ Good character
 - ✓ Integrated personality
 - ✓ Faith in human values

PERSON- CENTERED THERAPY

A counseling technique

Carl Rogers

January 8, 1902- February 4, 1987

- A humanist thinker ; believe that people are fundamentally good.
- He developed the client-centered during 1940's and 1950's.

Client centered therapy

- Also known as a person -centered therapy or Rogerian therapy as an approach to counseling that requires the client to take an active role in his or her treatment with therapies being non directive and supportive
- *समुपदेशन करण्याच्या दृष्टिकोनातून व्यक्ती-केंद्रीत / उपपत्ती थेरपी किंवा रॉजर्स थेरपी या नावाने देखील ओळखले जाते ज्यायोगे क्लायंटला त्याच्या किंवा तिच्या उपचारामध्ये सक्रिय भूमिका घेण्याची आवश्यकता असते जे अनिर्देशित आणि सहाय्यक आहेत.*
- Roger believe people are capable of self healing and personal growth, which leads to self actualization, an important concept in client centered therapy.
- *रॉजर्स चा असा विश्वास आहे की लोक स्वतः ची चिकित्सा आणि वैयक्तिक वाढ करण्यास सक्षम आहेत, जे ग्राहक केंद्रित उपपत्ती मधील एक महत्वाची संकल्पना आत्म-प्रत्यक्षात आणतात.*

DEFINITION

A person centered therapy, which is known as a client centered, non directive or Rogerian therapy , is an approach to counselling and psychotherapy that places much of the responsibility for the treatment process on the client, with the therapist taking non-directive role

एक व्यक्ती केंद्रित थेरपी, ज्याला व्यक्ती-केंद्रीत / उपपत्ती थेरपी अनिर्देशित उपपत्ती किंवा रॉजर्स थेरपी, म्हणून ओळखले जाते, सल्लामसलत आणि मनोचिकित्सा करण्याचा एक दृष्टीकोन आहे ज्यामुळे उपचाराच्या प्रक्रियेची अधिकतर ग्राहकांवर जबाबदारी असते, ज्यामध्ये थेरपिस्ट अनिर्देशात्मक भूमिका घेते.

Techniques used

- ❑ Listening ऐकणे
 - ❑ Accepting स्विकारणे
 - ❑ Respecting आदर करणे
 - ❑ Understanding समजणे
 - ❑ Responding प्रतिसाद देणे
-

GOALS---

1. Realistic self perception *वास्तववादी आत्मज्ञान*
2. Greater confidence and self direction *जास्त आत्मविश्वास आणि स्वतः ची दिशा*
3. Sense of positive worth *सकारात्मक पात्रतेची भावना*
4. Greater maturity, social skill, an adaptive behavior. *मोठ्या प्रमाणात परिपक्वता, सामाजिक कौशल्य, एक अनुकूल वर्तन.*
5. Better stress coping *ताणाशी चांगला सामना*
6. More fully functioning in all aspects of their lives *त्यांच्या आयुष्याच्या सर्व बाबींमध्ये अधिक पूर्णपणे कार्यरत*

VIEW OF HUMAN NATURE

1. Rogers view human nature as basically good. *रॉजर्स मानवी स्वभाव मुळात चांगले म्हणून पाहतात.*

2. He believed that if given the appropriate environment of acceptance , warmth and empathy , the individual would move towards self actualization.

त्यांचा असा विश्वास आहे की जर स्वीकार्यपणा, कळकळ आणि सहानुभूतीचे योग्य वातावरण दिले तर व्यक्ती आत्म-प्राप्तीकरणाकडे जाईल.

3. The self actualization is the motivation that makes the individual move towards growth ,meaning and purpose

स्वतः ची प्राप्ति ही एक प्रेरणा आहे जी वैयक्तिक वाढीसाठी, अर्थ आणि उद्देशाकडे वळवते

4. Person centre is considered a phenomenological psychology whereby the individual perception of reality is accepted as reality for the individual.

व्यक्ती केंद्र एक अपूर्व / आश्चर्यसूचक मानसशास्त्र मानले जाते ज्यायोगे वास्तविकतेची वैयक्तिक धारणा व्यक्तीसाठी वास्तविकता म्हणून स्वीकारली जाते.

5. Roger emphasis on self being, self experience and person's awareness.

स्वतः चे अस्तित्व, स्वतः चा अनुभव आणि व्यक्तीच्या जागरूकता यावर रॉजर्स चा भर.

Process:

Genuineness

Unconditional positive regard

Empathy

PROCESS OF THERAPY—

Client talks about external part of self

Client describe feelings but do not recognize them

Client talks about self as an object in term of past experience

Clients access their own feelings

Client express feelings freely

Client expressive feelings in present

Clients trust new experiences and relates to other openly

PURPOSE---

1. To foster in clients ,a closer agreement between the clients idealized and actual selves , better self -understanding . *ग्राहकांना प्रोत्साहन देण्यासाठी, क्लायंट्सचे आदर्श बनविलेले आणि वास्तविक स्वः तचे चांगले आत्म-समज.*

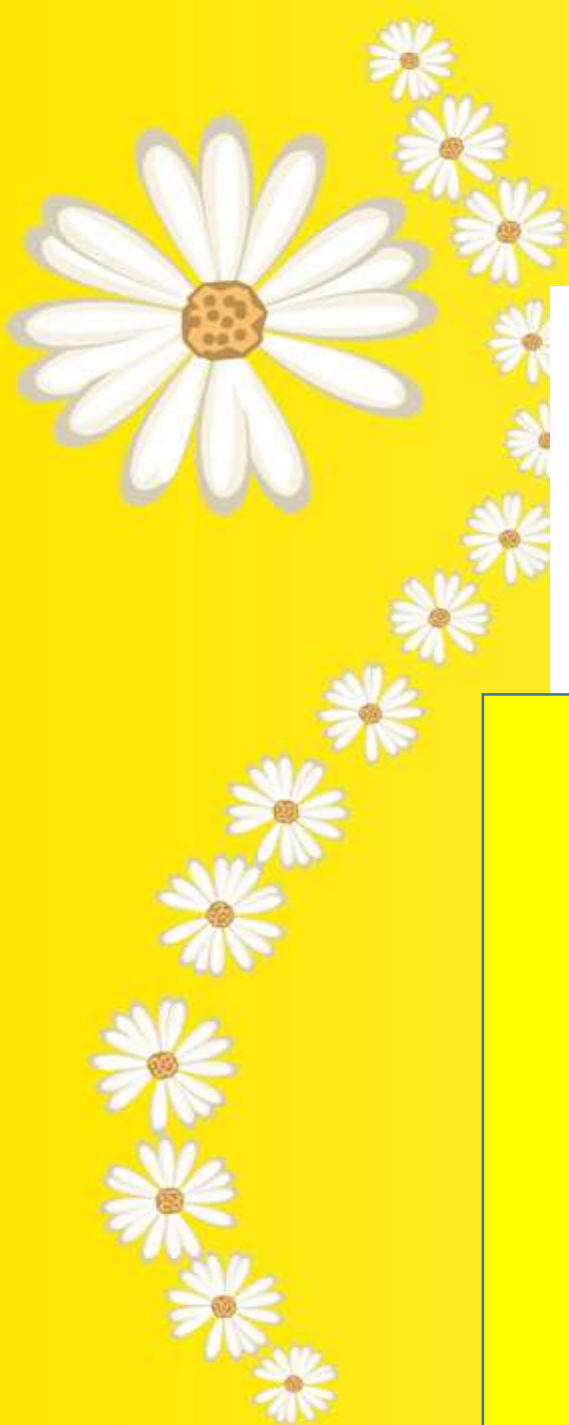
2. To lower level of the defensiveness, guilt and insecurity
बचावात्मकता, अपराधीपणाची आणि असुरक्षिततेची पातळी कमी करणे

3. To foster a more positive and comfortable relationship with others and an increase capacity to experience and express feelings at the moment they occur.

इतरांशी अधिक सकारात्मक आणि आरामदायक नातेसंबंध वाढवणे आणि अनुभव येण्याची आणि भावना उद्भवण्याच्या क्षणी व्यक्त करण्याची क्षमता वाढविणे.

Thank You

3. Eclectic Counselling

- The chief advocate of this type of counselling is '**Thorne**'.

ECLECTIC COUNSELLING—

Eclectic counselling is combination of directive and non directive counselling/ techniques depending upon the situation factor.

सर्वसंग्रहात्मक समुपदेशन परिस्थितीच्या घटकांवर अवलंबून निर्देशित आणि अनिर्देशित समुपदेशन / तंत्राचे संयोजन आहे.

This approach in counselling is best characterize by freedom to the counsellor to use whatever procedure or technique seem to be the most appropriate to any particular time or any particular client.

समुपदेशनात हा दृष्टिकोन समुपदेशकास स्वतंत्रपणे दर्शवितो की कोणतीही विशिष्ट प्रक्रिया किंवा तंत्र कोणत्याही विशिष्ट वेळेस किंवा कोणत्याही विशिष्ट क्लायंटला सर्वात योग्य वाटेल अशा कोणत्याही प्रक्रियेचा किंवा तंत्र वापरण्यासाठी.

-
- ❑ This approach is based on the fact that all individuals are different from one another.
 - ❑ The techniques are elective in nature because they have been derived from all sources of counselling.
 - ❑ This approach is based on selecting the best and leaving out what is least required.
 - ❑ The basic assumptions related to eclectic counselling approach---
 1. There is objectivity and coordination between counselor and patient counselling experience.
 2. The patient is active and the counselor remains passive in the beginning

हा दृष्टिकोन सर्व व्यक्ती एकमेकांपासून भिन्न आहेत, या वस्तुस्थितीवर आधारित आहे.

तंत्रे वैकल्पिक स्वरूपात आहेत कारण ती सर्व समुपदेशनाद्वारे प्राप्त केलेली आहेत.

हा दृष्टिकोन सर्वोत्तम निवडणे आणि कमीतकमी आवश्यक असलेल्या गोष्टी सोडणे यावर आधारित आहे.

निवडक समुपदेशन पध्दतीशी संबंधित मूलभूत धारणा --- १. सल्लागार आणि ग्राहक/ रुग्ण समुपदेशन अनुभवामध्ये वस्तुनिष्ठता आणि समन्वय आहे. २. ग्राहक/ रुग्ण सक्रिय आहे आणि सुरवातीस समुपदेशक निष्क्रिय राहतो

- ❖ The principle of low expenditure is adopted. कमी खर्चाचे सिद्धांत अवलंबले जाते.
- ❖ It makes use of all the tools and method in his armour. तो त्याच्या चिलखत मध्ये सर्व साधने आणि पद्धत वापरते.
- ❖ Councilor enjoy the freedom to resort to directive and non directive counselling method.
दिशानिर्देशक आणि अनिर्देशित समुपदेशन पद्धतीचा अवलंब करण्याच्या स्वातंत्र्याचा कौन्सिलर आनंद घेतो.
- ❖ Counselling relationship is built during the counselling interview. समुपदेशन मुलाखत दरम्यान समुपदेशन संबंध तयार आहे.
- ❖ This help the patient gain reassurance and confidence. यामुळे रुग्णाला धीर व आत्मविश्वास मिळतो.

NATURE OF THE ECLECTIC COUNSELLING..

Eclectic counselling is defined as the synthesis and combination of directive and non directive counselling . it represent a middle class between the two extreme represented by the non directive technique on the one hand and directive technique on the other. In eclectic counselling, the counselor is neither too active as the directive counselling not to passive as in non directive counselling. He just follows a middle path between these two extremes.

निवडक समुपदेशन म्हणजे संश्लेषण आणि निर्देशित आणि अनिर्देशित समुपदेशनाचे संयोजन म्हणून परिभाषित केले आहे. हे एकीकडे अनिर्देशित तंत्र आणि दुसरीकडे निर्देशित तंत्राद्वारे दर्शविलेले दोन अत्यंत दरम्यानचे मध्यम वर्ग दर्शविते. सर्वसंग्रहात्मक समुपदेशन मध्ये, सल्लागार गैर-निर्देशित समुपदेशनाप्रमाणे निष्क्रिय होऊ नये म्हणून निर्देशित सल्ला देण्याइतपत सक्रिय नसतो. तो या दोन टोकाच्या मध्यभागीच जातो.

FEATURES AND CHARACTERISTICS OF ECLECTIC COUNSELLING--निवडक समुपदेशनाची वैशिष्ट्ये ---

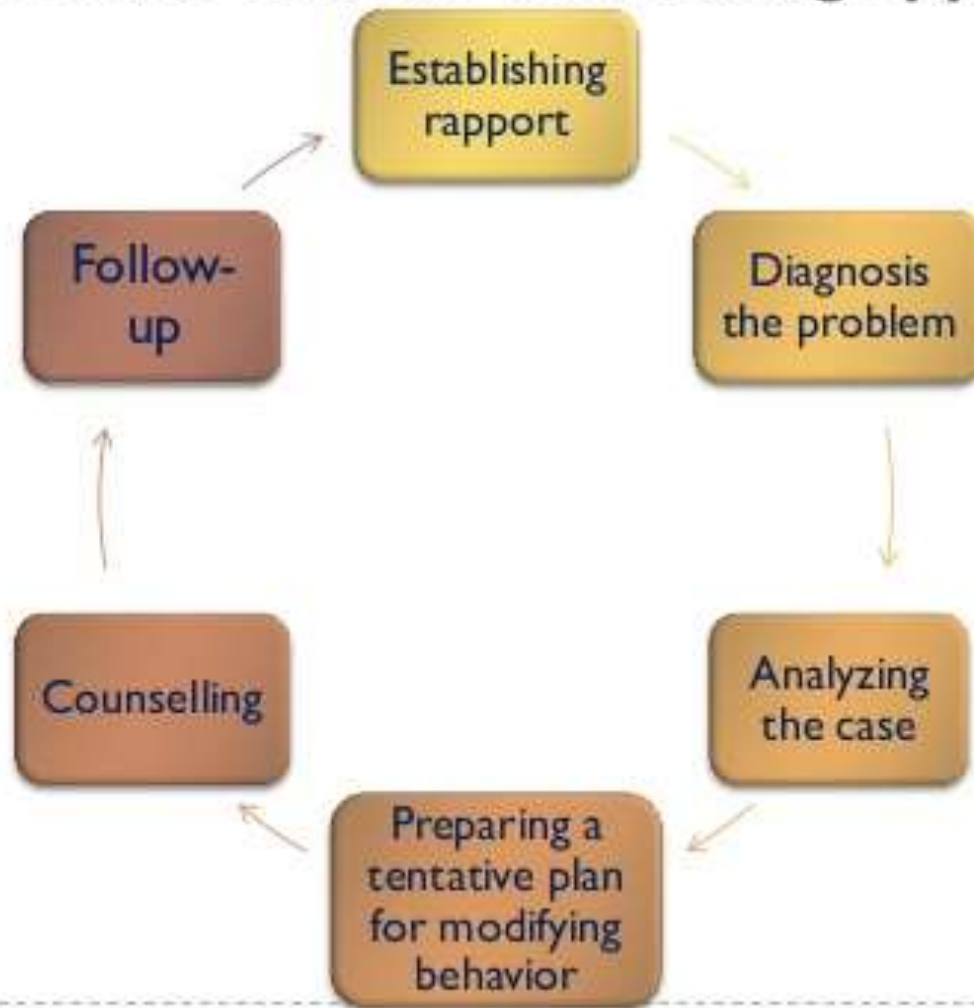
- ❑ Eclectic method of counselling may change from counselee to counselee are even with same client from time to time. *सर्वसंग्रहात्मक समुपदेशन समुपदेशनाची निवड करण्याची पद्धत वेळोवेळी समुपदेशयानुसार बदलते जरी समान क्लायंटकडे असल्यास.*
- ❑ Flexibility is the key note of this counselling. *लवचिकता ही या समुपदेशनाची प्रमुख तत्व आहे.*
- ❑ Freedom of the choice and expression is open to both, the counsellor and the client. *निवड आणि अभिव्यक्तीचे स्वातंत्र्य सल्लागार आणि ग्राहक दोघांसाठीही खुले आहे.*
- ❑ The client and the philosophical framework are adjusted to serve the purpose of the relationship . *ग्राहक /क्लायंट आणि तात्विक चौकट नातेसंबंधाच्या उद्देशाने कार्य करण्यासाठी समायोजित केले जातात*
- ❑ Experiences of mutual confidence and faith in the relationship are basic. *परस्पर विश्वास आणि नात्यावर विश्वास ठेवण्याचे अनुभव मूलभूत आहेत.*
- ❑ Feelings of comfort are essential. *दिलासा /समाधान वाटणे आवश्यक आहे.*

III. Eclectic Counselling Approach

count...

Steps of the eclectic counselling approach

ADVANTAGES OF ECLECTIC COUNSELLING APPROACH.

➤ It is more cost effective and practical approach.

हे अधिक प्रभावी आणि व्यावहारिक दृष्टिकोन आहे.

➤ It is more flexible approach of counselling.

समुपदेशनासाठी हा अधिक लवचिक दृष्टिकोन आहे.

➤ It is more objective and coordinated approach of counselling.

समुपदेशनासाठी हा अधिक वस्तुनिष्ठ आणि समन्वित दृष्टिकोन आहे.

LIMITATIONS OF ECLECTIC COUNSELLING APPROACH—

- ❑ The role of counsellor and counselee are not predetermined. सल्लागार आणि समुपदेशकांची भूमिका पूर्वनिर्धारित नसते.
- ❑ It requires more skilled counselor feature of this counselling approach. या समुपदेशन पध्दतीच्या अधिक कुशल समुपदेशकाची वैशिष्ट्ये आवश्यक आहेत.
- ❑ Eclectic counselling is not possible because directive and non directive concept cannot most together . सर्वसंग्रहात्मक समुपदेशन समुपदेशन करणे शक्य नाही कारण निर्देशात्मक आणि नॉन-डायरेक्टिव संकल्पना एकत्र होऊ शकत नाही.
- ❑ Eclectic counselling is vague , superficial and opportunistic. सारसंग्रहात्मक समुपदेशन अस्पष्ट, वरवरचे आणि संधीसाधू आहे.

To conclude one may in in spite of the the above mentioned limitations, eclectic method proves to be much practical value in methodology of counselling. , वरील नमूद केलेल्या मर्यादा असूनही, एखाद्याचा निष्कर्ष काढण्यासाठी, सारसंग्रहात्मक समुपदेशन पद्धती समुपदेशनाच्या कार्यपद्धतीत बरेच व्यावहारिक मूल्य असल्याचे सिद्ध होते.

IV. Other types of counselling

A) Based on length of the counselling session:

- Short-term counselling
- Long-term counselling

B) Based on number of counselees involved:

- Individual counselling
 - Group counselling
-
-

IV. Other types of counselling

count...

C) Counselling for educational & professional purposes:

Student counselling

Educational counselling

Vocational counselling

Career counselling

Placement counselling

IV. Other types of counselling

count...

D) Counselling for health-related purposes:

E) Counselling for personal/social purposes:

THANK
YOU

NON -DIRECTIVE COUNSELLING

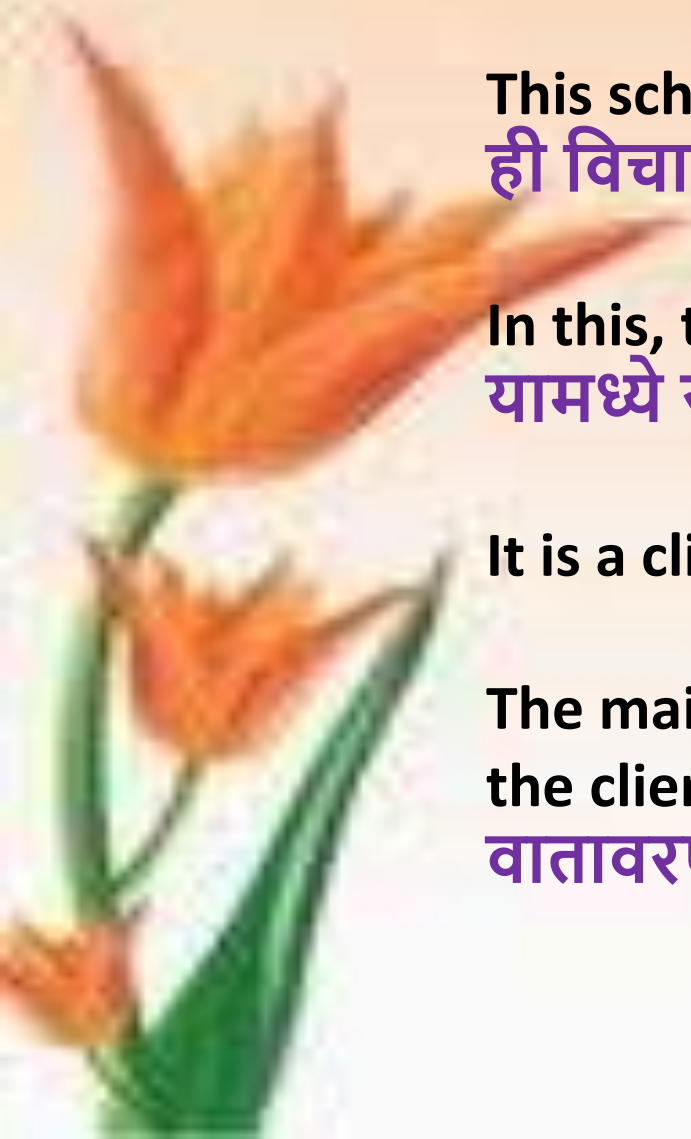
CARL R. ROGER is the Chief exponent in this view point

This school of thoughts is just reverse that of the directive counselling.
ही विचारांचे अधिष्ठान निर्देशित समुपदेशनाच्या उलट आहे.

In this, the counselee is the pivot of the whole counselling process.
यामध्ये समुपदेश्य संपूर्ण समुपदेशन प्रक्रियेचा मुख्य आधार आहे.

It is a client centered process. ही एक ग्राहक केंद्रित प्रक्रिया आहे.

The main function of the counselor is to create an atmosphere in which the client can work out his problem. समुपदेशकाचे मुख्य कार्य ,असे वातावरण तयार करणे आहे ज्यामध्ये ग्राहक आपली समस्या सोडवू शकेल.

CHARACTERISTICS / FEATURES OF NON-DIRECTIVE COUNSELLING (वैशिष्ट्ये)

1. It is a client centered counselling. हे ग्राहक केंद्रीत समुपदेशन आहे.
2. It is based on the principle so much capacity and develop so that he may face the situation in reality.
हे या तत्त्वावर आधारित आहे जेणेकरून इतकी क्षमता निर्माण होणे आणि विकसित होईल जेणेकरून त्याला वास्तविक परिस्थितीला सामोरे जाणार.
3. In this school of thought, the counselor is passive to the maximum. या विचारसरणीत, सल्लागार जास्तीत जास्त निष्क्रीय असतो
4. It is use to reduce psychological tension. याचा उपयोग मानसिक तणाव कमी करण्यासाठी केला जातो.

5. In this type of counselling, defensiveness falls down .

या प्रकारच्या समुपदेशनात संरक्षणयंत्रणा / बचावात्मकता खाली येते.

6. Through this counselling, psychological adjustment improves.

या समुपदेशनाद्वारे, मानसिक समायोजन सुधारते.

7. Client behavior is considered more mature emotionally.

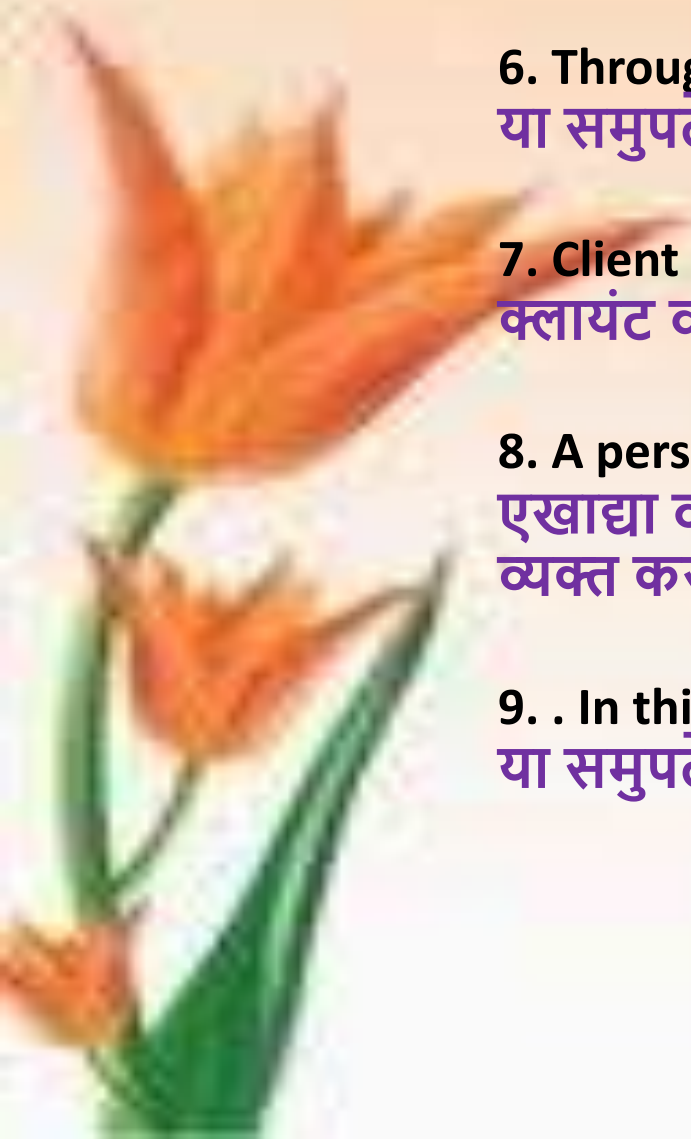
क्लायंट वर्तन हे भावनिकदृष्ट्या अधिक परिपक्व मानले जाते.

8. A person is accepted in his originality and he is free to express him any attitude.

एखाद्या व्यक्तीला त्याच्या मौलिकतेत स्वीकारले जाते आणि तो कोणतीही मनोवृत्ती त्याला व्यक्त करण्यास मोकळा असतो.

9. . In this counselling, the entire responsibility of client or the person.

या समुपदेशनात, ग्राहक किंवा व्यक्तीची संपूर्ण जबाबदारी.

11. In this counselling there is a humanistic approach.
या समुपदेशनात मानवतावादी दृष्टिकोन आहे.

12. It is also known as permissive counselling approach, counselor's role is passive and counselee role is active.

हे अनुज्ञेय समुपदेशन दृष्टिकोन म्हणून देखील ओळखले जाते,, सल्लागाराची भूमिका निष्क्रिय असते आणि समुपदेश्य भूमिका सक्रिय असते.

13. The counselee makes the final decisions as individuals are thought to have a full right to make final decisions for the self and solve their problem. व्यक्ती स्वतः साठी अंतिम निर्णय घेण्याचा आणि त्यांच्या समस्येचे निराकरण करण्याचा पूर्ण हक्क असल्याचा विचार असल्यामुळे सल्लागार अंतिम निर्णय घेतात.

14. The counselor has to accept the counselee's capacity to make adjustment and adapt. समुपदेशकाने समुपदेश्याची समायोजन आणि परिस्थितीशी जुळवून घेण्याची क्षमता स्वीकारणे आवश्यक आहे..

15. The principle of acceptance and tolerance are extremely important in this approach. या दृष्टिकोनात स्वीकृती आणि सहिष्णुतेचे तत्व अत्यंत महत्वाचे आहे.

STEPS IN NON-DIRECTIVE /CLIENT- CENTER COUNSELLING

Carl Roger has given the following steps up

1. Defining the problematic situation-- समस्याप्रधान परिस्थितीचे वर्णन करणे -

First of all the counselor should define the problematic situation.

सर्वप्रथम सल्लागाराने समस्याग्रस्त परिस्थितीची व्याख्या केली पाहिजे.

2. Free expression of feelings- भावनांचे मुक्त अभिव्यक्ति-

After the first step the client is made aware of the fact that he can express his feelings freely and the counselor approve this .

पहिल्या टप्प्यानंतर ग्राहकाला याची जाणीव करून दिली जाते की तो आपल्या भावना मुक्तपणे व्यक्त करू शकतो आणि सल्लागाराने त्याला मंजूरी दिली.

3. Development of insight-- अंतर्दृष्टीचा विकास -

The counselor goes on thinking regarding the client's new feelings along with the development of client inside and he goes on classify all those new feeling.

सल्लागार आत क्लायंटच्या विकासासह ग्राहकांच्या नवीन भावनांबद्दल विचार करत असतो आणि त्या सर्व नवीन भावनांचे वर्गीकरण करतो.

4. Classification of positive and negative feelings— **सकारात्मक आणि नकारात्मक भावनांचे वर्गीकरण--**

After the free expression of feeling by the client, the counselor identifies his positive and negative feelings and then classifies them

क्लायंटद्वारे भावनांच्या मुक्त अभिव्यक्तीनंतर, सल्लागार त्याच्या सकारात्मक आणि नकारात्मक भावना ओळखतो आणि नंतर त्यांचे वर्गीकरण करतो

5.Termination of counseling situation— **समुपदेशन परिस्थितीचा समाप्ती—**

The Counselor Looks for a point where he can terminate the counselling situation after all about step. according to the school of thought, either the client or counsellor can suggest for much termination of counselling situation.

समुपदेशक एक बिंदू शोधतो जेथे तो सर्व चरणानंतर समुपदेशनाची परिस्थिती समाप्त करू शकतो. विचारसरणीनुसार ग्राहक किंवा समुपदेशक एकतर समुपदेशन परिस्थितीच्या समाप्तीसाठी सुचवू शकतात.

Merits

- ✓ It helps the counselee to become independent and state reliant and to attend the ability for self direction.

हे समुपदेशास स्वतंत्र आणि स्वावलंबी होण्यास आणि स्वतः ची दिशा देण्याच्या क्षमतेस उपस्थित राहण्यास मदत करते.

- ✓ It helps the client to attain emotional integrity and helps to reach his full growth. *हे क्लायंटला भावनिक सचोटीत/प्रामाणिकपणा /अखंडताराहण्यास मदत करते आणि त्याच्या संपूर्ण वाढीस मदत करते.*

- ✓ It helps to attend more sustainable adjustment to his situation. *हे त्याच्या परिस्थितीत अधिक शाश्वत समायोजित करण्यास मदत करते.*

- ✓ This type of counselling leaves its impression for a longer period. *या प्रकारचे समुपदेशन दीर्घ कालावधीसाठी आपली छाप सोडते.*

Demerits

- ❑ It is usually more time consuming. *हे सहसा जास्त वेळ घेते.*
- ❑ It is not suitable for less matured and less intelligent counselee. *हे कमी परिपक्व आणि कमी बुद्धिमान समुपदेशकासाठी योग्य नाही.*
- ❑ The counselor's passive attitude might irritate the counselee so much that he might hesitate to express his feeling. *सल्लागाराच्या निष्क्रीय वृत्तीमुळे समुपदेशकाला इतकी चीड येते की ती आपली भावना व्यक्त करण्यास संकोच वाटेल.*
- ❑ It is not possible in schools because the counselor has to attend many pupil. *सल्लागाराच्या निष्क्रीय वृत्तीमुळे समुपदेशकाला इतकी चीड येते की ती आपली भावना व्यक्त करण्यास संकोच वाटेल.*

**Comparative
Analysis Of Directive
And Non-directive
Counselling**

Directive	Non-Directive
1. Economical	1. Time consuming
2. Emphasis on the problem	2. Emphasis on individual
3. Emphasis on the intellectual aspects	3. Emphasis on emotional aspects
4. Methodology is direct and persuasive	4. Methodology is indirect
5. Solves immediate problems	5. Deals with self analysis and new problems of Adjustment may be taken care of.
6. Uses psychological assessment data	6. May not use psychological assessment.

7. Counselor plays active role	7. Counsellor plays passive role
8. Direct counselling sometimes may be done by supporting staff	8. A highly professional, competent and trained person with understanding of relationship skills is required
9. Help is offered by counsellor to take decisions	9. Client takes his own decisions
10. It is more information giving, rapport formation is not that significant	10. It is to develop self-insight and more towards solving the personal problems-rapport formation is essential

RATIONAL EMOTIVE BEHAVIOUR
THERAPY –

तार्किक व भावनिक वर्तन उपपत्ती

ALBERT ELLIIS

View of human nature

1. RET assume that indivisible capacity to be completely rational, irrational , sensible or crazy which Ellis believes is biologically inherent.

आरईटी असे मानते की अविभाज्य क्षमता पूर्णपणे तर्कसंगत, तर्कविहीन, शहाणा किंवा वेडे असेल जी एलिसला वाटते की ती जैविक दृष्ट्या जन्मजात आहे.

2. Ellis is most concerned with irrational thinking especially that which creates upsetting for irrational thoughts. एलिस सर्वात विवेकी विचारांशी संबंधित आहे, विशेषतः अशा कारणांमुळे असमंजसपणाच्या विचारांना त्रास होईल.

3. Ellis is a proponent of the individual thinking of their behavior as a separate from their personhood that is. "I did a bad thing" rather than "I am a bad person." एलिस हे त्यांच्या व्यक्तिमत्त्वापेक्षा वेगळे म्हणून त्यांच्या वर्तनाविषयी वैयक्तिक विचारसरणीचे समर्थक आहेत. "मी एक वाईट व्यक्ती आहे" त्याऐवजी "मी एक वाईट गोष्ट केली आहे

4. Ellis believe that each individual has the ability to control their thoughts, action feelings and their action,. in order to gain this control , a person first must understand telling themselves about the event or situation .

एलिसचा असा विश्वास आहे की प्रत्येक व्यक्तीचे विचार, कृती भावना आणि त्यांचे कार्य यावर नियंत्रण ठेवण्याची क्षमता आहे. हे नियंत्रण मिळविण्यासाठी एखाद्या व्यक्तीस प्रथम त्या घटनेविषयी किंवा परिस्थितीबद्दल सांगणे समजले पाहिजे

5. Believes that the cognition about events and situation can be four types - positive negative neutral or mixed. These cognition results in like thoughts with positive leading to positive thoughts negative leading to negative thoughts.

घटना आणि परिस्थितीविषयीची अनुभूती चार प्रकारची असू शकते - सकारात्मक नकारात्मक तटस्थ किंवा मिश्रित. या अनुभूतीचा परिणाम सकारात्मक विचारांसारखे सकारात्मक विचारांकडे होतो ज्यामुळे नकारात्मक विचार उद्भवतात.

6. See the individual as been easily disturb because of suggestibility.
एखाद्या व्यक्तीला सूचनेमुळे सहज त्रास झाला म्हणून पहा.

Goals---

1. The primary goal is to help people live rational and productive lives
तर्कसंगत आणि उत्पादक जीवन जगण्यात लोकांना मदत करणे हे मुख्य लक्ष्य आहे
2. RET It helps people see that it is their thoughts and beliefs about events that create difficult if not the events of the situation themselves.
आरईटी हे लोकांना त्यांचे विचार आहे हे पाहण्यास मदत करते आणि परिस्थितीबद्दल स्वतः चे नाही तर त्या घटनांबद्दल विश्वास ठेवतात.
3. RET Helps the client stop catastrophizing when wants and desire are not met.
आर ई टी क्लायंटला हवे असते आणि इच्छा पूर्ण होत नाही तेव्हा आपत्तिमय थांबविण्यास मदत करते.

4. RET Stresses the appropriateness of the emotional response to the situation or event, a situation or Event. A situation or event did not elicit more of responses than is appropriate. *आरईटी परिस्थिती किंवा कार्यक्रम, परिस्थिती किंवा घटनेस भावनिक प्रतिसादाच्या योग्यतेवर जोर देते. एखाद्या परिस्थितीत किंवा घटनेने योग्यतेपेक्षा जास्त प्रतिसाद दर्शविल्या नाहीत*

5. RET Assist people in changing self-defeating behaviors or cognitions. *आरईटी स्व-पराभूत वागणूक किंवा समज बदलण्यात लोकांना मदत करते.*

6. RET Espouses acceptance and tolerance of self and of others in order to achieve life goals. *आरईटी स्वतःची आणि इतरांची सहमती आणि सहनशीलता जीवन उद्दीष्टे साध्य करण्यासाठी.*

TECHNIQUES

1. The first few sessions are developed to learn the ABC principles एबीसी तत्त्वे शिकण्यासाठी प्रथम काही सत्र विकसित केले गेले आहे

- a. Activity events
- b. Believe thought process
- c. Emotional consequences

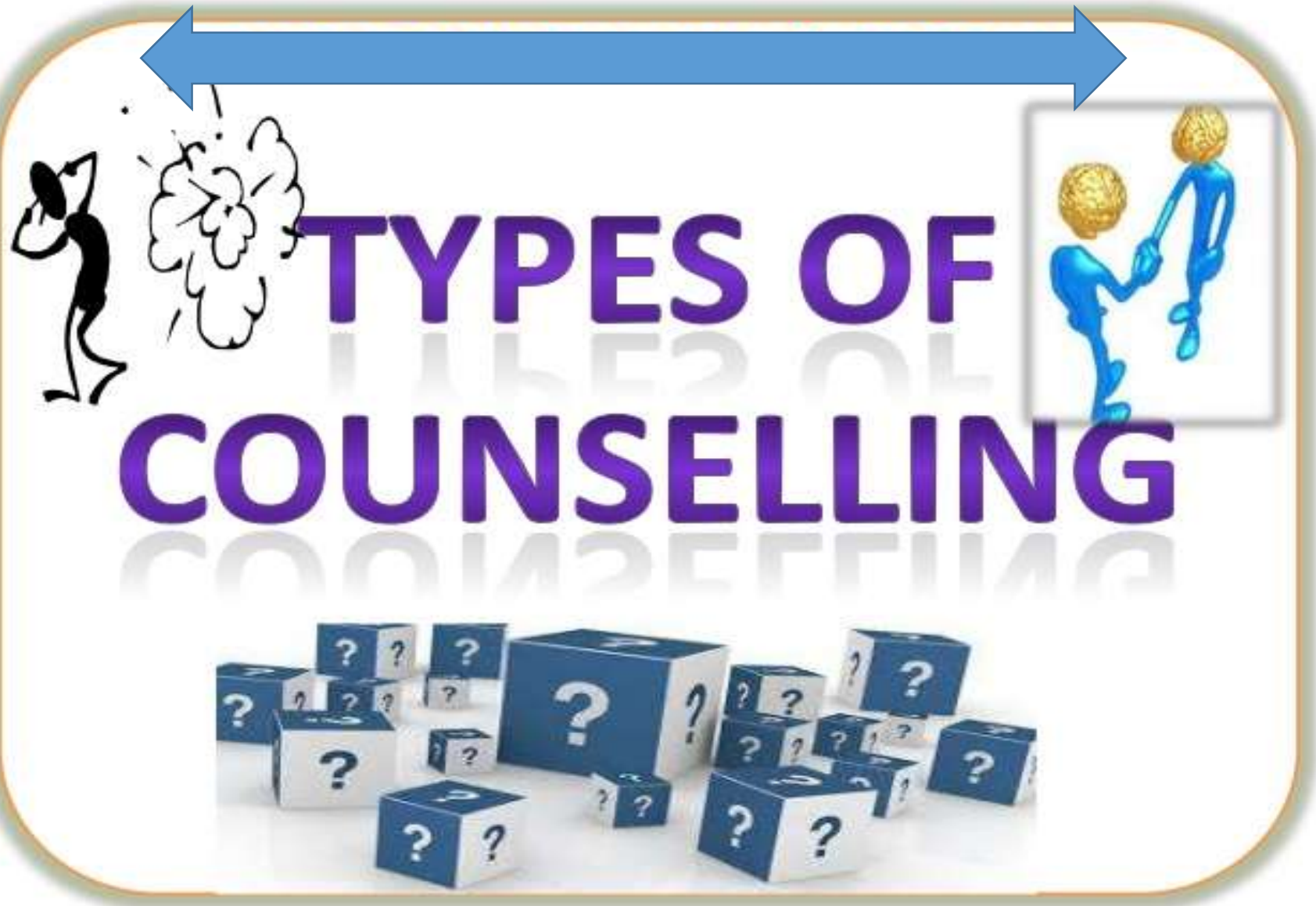
2. Cognitive disputation is aimed at asking the client questions challenging the logic of the clients response. संज्ञानात्मक विवाद ग्राहकांच्या प्रतिसादाच्या तर्कशास्त्रांना आव्हान देणारे क्लायंटचे प्रश्न विचारण्याचे उद्दीष्ट आहे.

. 4. Behavioural disputation inverse having client behave in ways that is opposite to the way they would like to respond to the event or situation. व्यवहारिक वादविवाद व्यत्यय असणारा क्लायंट घटना किंवा परिस्थितीला प्रतिसाद देण्यास आवडेल अशा मार्गाने वागतो.

5. Confrontation occurs when the counselor challenges an illogical or irrational belief that the client is expressing. सल्लागार जेव्हा क्लायंट व्यक्त करत असल्याचा तर्कसंगत किंवा तर्कहीन विश्वासाला आव्हान देतात तेव्हा टकराव होते.

6. Encouragement involves explicitly urging the client to use RET rather than to continue self-defeating resources प्रोत्साहनामध्ये क्लायंटला स्वयंपराभूत संसाधने सुरू ठेवण्याऐवजी आरईटी वापरण्यासाठी स्पष्टपणे आग्रह करणे समाविष्ट आहे

Thank
you!!!

TYPES OF COUNSELLING

Types of Counselling

- Directive Counselling
- Non – Directive Counselling
- Eclectic Counselling

Counselor uses a variety of types for appropriate solution to the problem of The Counselee

DIRECTIVE COUNSELLING—निर्देशित /दिशादर्शक समुपदेशन

counselling is possible only when the individual is able to accumulate adequate data to form the basis for an analytical diagnosis of the problem. The Counselor role is assist to students in getting such a data to suggest suitable solution. hear The Counselor plays a prominent and leading role.

समुपदेशन तेव्हाच शक्य आहे जेव्हा एखादी व्यक्ती समस्येचे विश्लेषणात्मक निदान करण्यासाठी आधार तयार करण्यासाठी पुरेसा डेटा जमा करण्यास सक्षम असेल. समुपदेशकाची भूमिका योग्य तोडगा सुचविण्यासाठी विद्यार्थ्यांना असा डेटा मिळविण्यात मदत करते. समुपदेशक एक प्रमुख आणि अग्रणी भूमिका बजावते.

Directive Counseling (prescriptive counselling).

- E.G WILLIAMSON is the chief exponent in this viewpoint.
- **Counsellor –centred**: the counsellor direct the client to take steps in order to resolve his conflicts.
- It is based on assumption that the client cannot solve his own problems for lack of information.

- The counsellor plays an important role; he tries to direct the thinking of counselee by informing , explaining, interpreting and advising.

- It gives more importance to intellectual aspect than emotional aspects.

FEATURES OF DIRECTIVE COUNSELLING

1. During the interview, attention is focused upon a particular problem and possibilities for its solution.

मुलाखत दरम्यान, एका विशिष्ट समस्येवर लक्ष केंद्रित केले जाते आणि त्याच्या निराकरणासाठी संभाव्यता यावर असते .

2. During the interview, the counselor plays more active role than the client or pupil.

मुलाखत दरम्यान, सल्लागार, क्लायंट किंवा विद्यार्थीपेक्षा अधिक सक्रिय भूमिका बजावते.

3. The pupil or client makes the decision but counselor does all that we can counselling or client makes a decision in keeping with his diagnosis.

विद्यार्थी किंवा क्लायंट निर्णय घेतात परंतु सल्लागार आपल्या समुपदेशनास सर्वकाही करतो किंवा क्लायंट /ग्राहक त्याच्या निदानास अनुसरून निर्णय घेतो.

4. The counselor tries to direct the thinking ,explaining ,integrating and advising him.

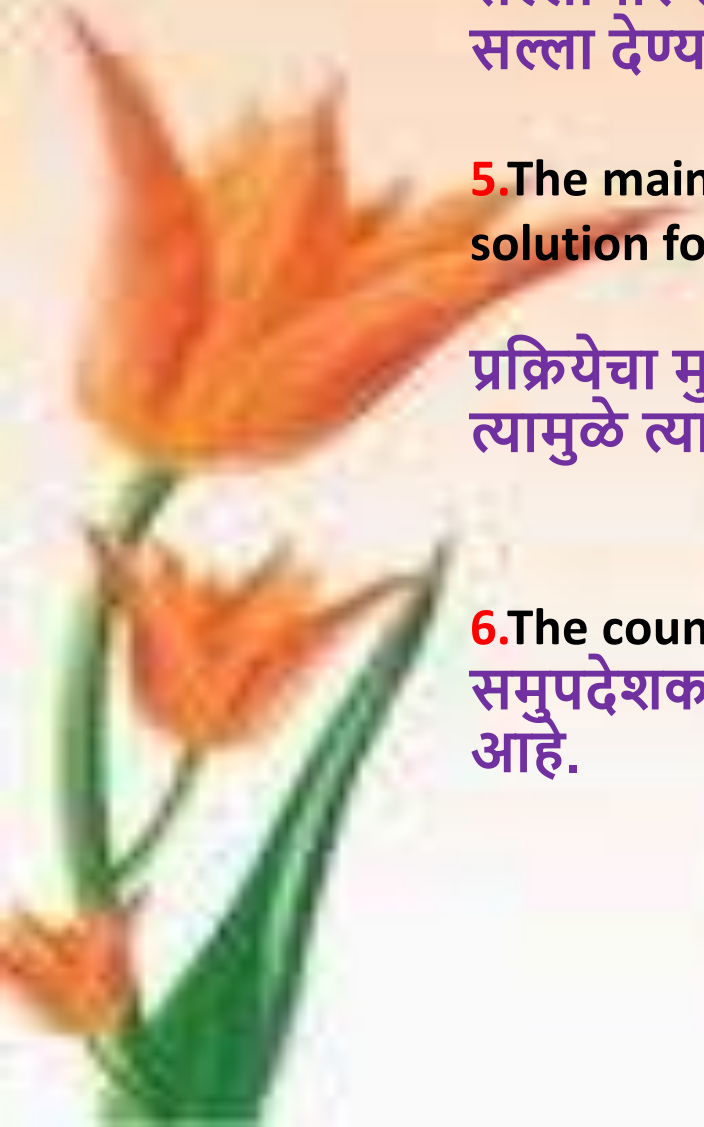
सल्लागार त्याला विचार करण्याचा, स्पष्ट करण्यासाठी, एकत्रित करण्याचा आणि सल्ला देण्याचा प्रयत्न करतो.

5.The main purpose that is the process is to ferret out the possibilities of the solution for the problem and so the attention is mainly upon it.

प्रक्रियेचा मुख्य हेतू म्हणजे समस्येच्या निराकरणाची शक्यता शोधून काढणे आणि त्यामुळे त्याकडे मुख्यतः लक्ष दिले जाते.

6.The counselor is a central figure and his role is more active than the client.

समुपदेशक एक केंद्रीय व्यक्ती आहे आणि त्याची भूमिका क्लायंटपेक्षा अधिक सक्रिय आहे.

ADVANTAGES OF DIRECTIVE COUNSELLING निर्देशित समुपदेशनाचे फायदे

1. This Counselling is save time. हे समुपदेशन म्हणजे वेळ वाचवणे.

2. It emphasizes the problem and not the individual.
हे समस्येवर जोर देते आणि वैयक्तिकरित्या नाही.

3. Directive counselling lays more emphasis upon the intellectual rather than the emotional aspect of the personality of the individual.
निर्देशात्मक समुपदेशन एखाद्या व्यक्तीच्या व्यक्तिमत्त्वाच्या भावनिक पैलूऐवजी बौद्धिक लोकांवर अधिक जोर देते.

4. Directive counselling the method used are direct persuasive and explanatory . वापरल्या जाणाऱ्या मार्गदर्शकाचे समुपदेशन थेट प्रेरणादायक आणि स्पष्टीकरणात्मक आहे.

Limitations of directive counselling

- 1. The client or counselee does not gain any liability of self analysis for solving a new problems of adjustment by counselling**
सल्लामसलत करून समायोजनाची नवीन समस्या सोडवण्यासाठी क्लायंट किंवा समुपदेश्य स्वतः च्या विश्लेषणाचे कोणतेही उत्तरदायित्व प्राप्त करीत नाहीत
- 2. In this counselling over dependent on counsellor**
या समुपदेशनात समुपदेशकावर सर्व अवलंबून असते .
- 3. Problems regarding emotional, mal-adjustment may not be solved . भावनिक ,विषम समायोजन संबंधी समस्या सोडविल्या जाऊ शकत नाहीत.**
- 4. Sometimes counsellor lack information regarding counselee this lack of information causes wrong counselling.** कधी कधी समुपदेश्या संदर्भातील माहितीचा अभाव ,या माहितीच्या अभावामुळे चुकीचे समुपदेशन होते.
- 5. Directive counselling does not guarantee that counselee does not make mistake in future.**
मार्गदर्शक समुपदेशन हमी देत नाही की भविष्यात समुपदेशक चूक करणार नाही.

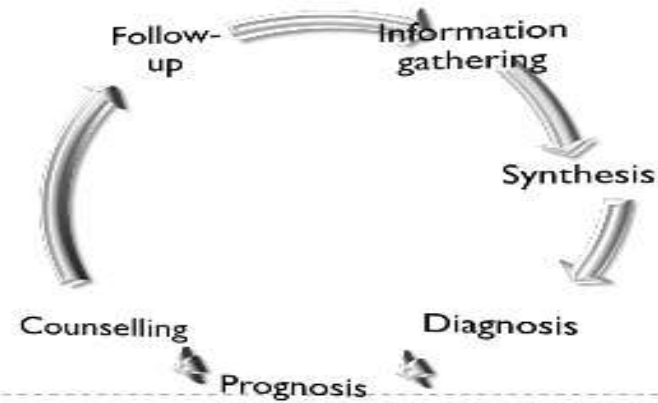

I. Directive Counselling Approach

Count...

Steps of the directive counselling approach

- ▶ E.G. Williamson has given the following six steps in providing directive counselling

Steps of directive counselling

1. Analysis
2. Synthesis
3. Diagnosis
4. Prognosis
5. Treatment or counselling
6. Follow up

1. Analysis-- विश्लेषण--

There is a collection of data from a variety of sources by using a variety of tools and techniques for an adequate understanding of client. क्लायंटच्या पुरेशा आकलनासाठी विविध साधने आणि तंत्रे वापरून विविध स्त्रोतांकडून माहिती /डेटा संग्रहित केला जातो.

2. Synthesis-- संश्लेषण--

Summarizing and organizing the data so as to reveal the client assets, liabilities, adjustment and mal -adjustment.

क्लायंट प्रवेश, पात्रता /उत्तरदायित्व, समायोजन आणि विषम -समायोजन प्रकट करण्यासाठी डेटा याचा सारांश आणि आयोजित करणे

3. Diagnosis-- निदान

Finding out the root cause of the problem exhibited by the client . formulating conclusions regarding the nature and causes of the problem expressed by the learner the major concerns of this step.

क्लायंटद्वारे प्रदर्शित केलेल्या समस्येचे मूळ कारण शोधणे. या पायरीतील /चरणातील मुख्य संबंध विद्यार्थ्यां द्वारे व्यक्त केलेल्या समस्येचे स्वरूप आणि त्याच्या कारणे याबाबत निष्कर्ष काढणे.

4.Prognosis-- रोगनिदान -/ पूर्वनिदान

Prediction of the future development of the client's problem. This step implies predicting the future development of the problem of client or pupil.

ग्राहकांच्या समस्येच्या भविष्यातील विकासाची भविष्यवाणी. ही पायरी क्लायंट किंवा विद्यार्थ्यांच्या समस्येच्या भविष्यातील विकासाचा अंदाज लावते.

5.Treatment or counseling--उपचार किंवा समुपदेशन--

Establish rapport with students.

Interpreting the collected data to the student.

Advising or planning a program of action with student.

Assisting the student in carrying out the plan of action.

विद्यार्थ्यांशी संबंध स्थापित करणे, विद्यार्थ्यांकडे गोळा केलेल्या डेटाचे अर्थ लावणे. विद्यार्थ्यांसह कृती कार्यक्रमाचा सल्ला किंवा योजना बनविणे. कृती करण्याची योजना राबविण्यात विद्यार्थ्यांस मदत करणे.

6.Follow up- पाठपुरावा

In follow the counselor help recurrences of the original problem he determines the effectiveness of the counseling provided to him. समुपदेशकाची मूळ समस्येची पुनरावृत्ती करण्याच्या अनुषंगाने तो आपल्याला प्रदान केलेल्या समुपदेशनाची प्रभावीत ठरवते.

THANKS
YOU

